

Obres hidràuliques

Els canals del Delta de l'Ebre proveiran d'aigua les poblacions i indústries del Camp de Tarragona.

Una «font» de cent quilòmetres de llargada.

José Maria Milagro

L'any 1990 les assedegades terres de l'anomenat Camp de Tarragona rebran cada dia tres-cents quaranta cinc milions de litres d'aigua dels canals del Delta de l'Ebre, segons s'estableix en el projecte que la Direcció General d'Obres Hidràuliques del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya gestiona a través de la Comissaria d'Aigües de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre. Aquesta iniciativa es proposa aviar dels canals i sèquies de regatge del Delta de l'Ebre quatre metres cúbics d'aigua per segon i conduir-los des del Montsià fins a les comarques del Baix Camp, el Tarragonès i el Baix Penedès. La inversió prevista es xifra en més de deu mil milions de pesetes i les obres projectades es proposen d'eliminar la pèrdua de tretze metres cúbics d'aigua per segon que es calcula es malmenen per les filtracions de les conduccions existents, i canalitzar-ne una part cap a les poblacions, indústries i conreus de la regió esmentada.

L'aprofitament d'aigües de l'Ebre per a l'abastament a poblacions i a indústries de les comarques del Baix Camp, el Tarragonès i el Baix Penedès, té el precedent més significatiu en l'avantprojecte del «Acueducto Ebro-Pirineu Oriental» que, aprovat per la *Dirección General de Obras Hidráulicas del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo* el 28 de desembre de 1973, fou sotmès a informació pública el 13 de febrer de 1974 i fou impugnat, amb una guerra administrativa i una clamorosa oposició popular a terres de l'Aragó fins que l'arribada de la democràcia canvià el signe d'aquell plantejament conflictiu i el va deixar morir en silenci.

Malgrat la decisió oficial d'arraconar aquell avantprojecte, cal saber que un dels cinc embassaments programats per a l'emmagatzematge de reserves dels 1.400 hm³/any que hi havia el propòsit de derivar de l'Ebre era el de Gaià, al riu que porta el mateix nom, que, projectat per a una capacitat petita per a les necessitats pròpies de la refineria de petroli,

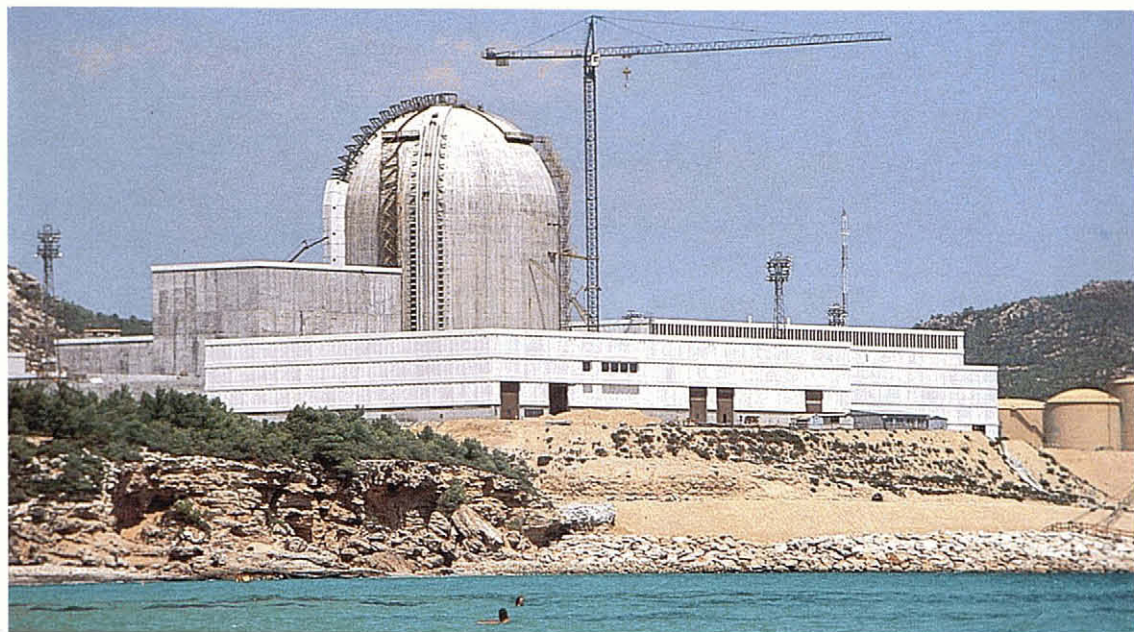
fou finalment construït per la dita empresa amb una capacitat més gran a instància del MOPU, per raó del servei que havia de prestar en el futur. Aquest embassament era el que tenia més capacitat dels cinc projectats per a l'esmentat aqüeducte i és l'únic que fou construït abans de la data de l'aprovació tècnica de l'Aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental. Té una capacitat de 63 hm³ però, òbviament, com que no hi foren transferides aigües de l'Ebre tal com havia estat previst, mai no ha assolit unes cotes d'embassament que en garantis sin unes reserves raonables. Ni tant sols, per l'escassetat de recursos d'aquesta conca del Gaià, l'esmentada refineria de petroli no ha tingut amb aquest embassament una solució adequada a les seves necessitats, per la qual cosa tampoc no ha servit per a l'abastament de Tarragona i la seva àrea d'influència, ni per als regadius locals, tal com havia estat establert. Aquell avantprojecte d'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental fou plantejat per a l'abastament a poblacions, regatges i usos industrials, usos

dels quals els urbans i industrials tenien un accent d'urgència des que, en el decenni dels seixanta, el turisme experimentà un gran avanç i fou creada la refineria de EMPETROL i, al seu voltant, un grup poderós d'indústries petroquímiques. El creixement que posteriorment van tenir tant el turisme com la indústria a les comarques del Tarragonès i del Baix Camp, va generar simultàniament unes necessitats creixents d'aigua que no han pogut ser satisfetes adequadament perquè l'explotació dels recursos existents, quasi tots subterranis, ha dut a l'esgotament dels aqüífers, a causa d'aquest aprofitament excessiu i a carregar-se de sals. Per tot això, una franja litoral ampla de les terres de Tarragona que pertany a la conca hidrogràfica del Pirineu Oriental, no solament pateix fretura d'aigua, sinó que la que tenen és salabrosa.

Atès que, a la demarcació de Barcelona —per unes causes que ara no cal esmentar— no hi ha hagut l'escassetat d'aigua que hom temia per a aquest decenni, s'ha pogut arbitrar un remei per al greu problema tarragoní, el qual, malgrat que s'establia a través d'una llei matussera (Ley 18/1981 de 1 de julio) era l'únic que semblava possible dins el propòsit de no irritar més, o ni tant sols una vegada més, aquells qui a l'Aragó posseeixen un excloent sentit de propietat de les aigües de l'Ebre i obliden que aquest riu té un prolongat curs del seu llit en territori català.

Detalls de la llei d'1 de juliol de 1981

La dita llei que, encara que no fos la més bona, era l'única possible

La central nuclear de Vandellòs rebrà més d'un milió de metres cúbics d'aigua l'any després de les importants obres de distribució d'aigua que s'han previst.

en aquells moments, fou sancionada pel Rei Joan Carles I el dia 1 de juliol de 1981, després d'haver passat pel purgatori d'alguns debats força agres en el Congrés dels Diputats. El text de la llei recull les actuacions en matèria d'aigües a Tarragona i estableix, en primer terme, l'execució d'un «**Pla d'obres de condicionament i millora de la infraestructura hidràulica del Delta de l'Ebre, que permeti una eficiència més gran en la distribució de l'aigua i en el seu aprofitament agrícola, recuperant les pèrdues que actualment es produeixen en aquesta zona**».

Aquesta llei estableix també que: «**Podrà ser destinat a l'abastament urbà i industrial de municipis de la província de Tarragona un cabal equivalent al recuperat, amb el límit màxim de quatre metres cúbics per segon, i amb la necessària concessió prèvia administrativa, l'atorgament de la qual comprometrà volums d'aigua de l'Ebre addicionals als atorgats actualment per als regadius del Delta**». El cabal d'aigua autoritzat per a ser transferit és, per tant, de 4 m³/segon i mai del cabal circulant pel llit de l'Ebre, sinó de les concessions que ja existeixen per als regadius del Delta.

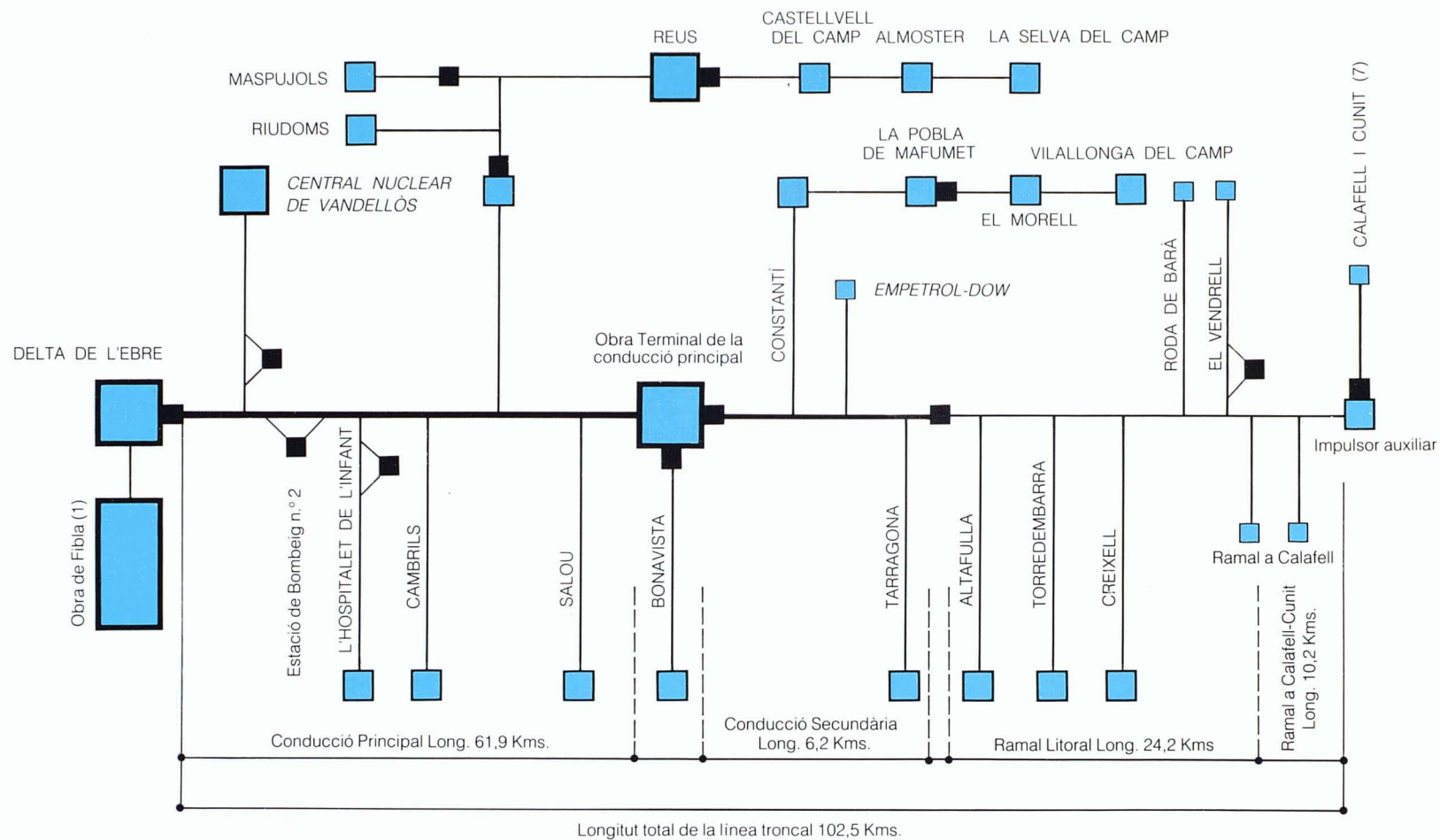
S'aviaran dels canals i sèquies de regatge del Delta de l'Ebre quatre metres cúbics d'aigua per segon i es conduiran cap a les poblacions, indústries i conreus de les comarques del Baix Camp, el Tarragonès i el Baix Penedès.

La concessió autoritzada per aquesta llei haurà de ser sol·licitada «i si fa al cas, obtinguda pels Ajuntaments i indústries constituïts en un Ens amb personalitat jurídica pròpia» els Estatuts del qual caldrà que siguin aprovats pel *Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo*, sense perjudici de les aprovacions que hagin d'obtenir d'uns altres òrgans o institucions. Tanmateix, però, l'aprofitament de les aigües d'aquesta concessió, caldrà realitzar-lo, si s'hi escau,

sense cap aportació econòmica amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat.

Com si aquesta imposició no fos ja com un càstig amb el qual purgar la «culpa» de no tenir aigua — en quantitat i en qualitat — per a l'abastament a poblacions i indústries, aquesta llei imposa també una altra pena de valor constant i perpetu mentre perduri la concessió que es pretén: un cànon de cinc pessetes per metre cúbic, que

ESQUEMA GENERAL DE L'ABASTAMENT D'AIGUA DES DEL DELTA DE L'EBRE AL CAMP DE TARRAGONA

repercutirà en la tarifa de subministrament, quantitat revisable pel Govern central cada dos anys i que en aquests moments ja es xifra en 7 pessetes per metre cúbic. Aquest cànon es destinarà al ja esmentat pla de condicionament i millora de la infraestructura hidràulica del delta de l'Ebre i a obres d'infraestructura hidràulica en la resta de la conca hidrogràfica de l'Ebre. El pla d'infraestructura del delta havia de ser redactat per la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre i informat per la Generalitat de Catalunya en la forma i els terminis que el Govern central determini.

La recuperació de pèrdues per filtracions

L'aplicació que fins ara s'ha anat fent en el desenvolupament pràctic de la Llei d'1 de juliol de 1981 ha tingut una cadència molt desigual: des de la celeritat diligent amb què la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre va complir el mandat de redactar el «Pla de condicionament i millora d'infraestructura hidràulica del Delta», ja que ho va fer el juny de 1982, passant pel termini d'un any que el MOPU va trigar per aprovar els Estatuts del Consorci Concessionari legalment exigint, fins als més de quatre anys emprats per a enviar a consulta i a informe de la Generalitat de Catalunya l'esmentat Pla, tot això són uns quants altres punts de referència del lent procés amb què l'esmentada llei de 1981 es desenvolupa en la seva aplicació, que fins ara només és una execució purament administrativa i planificadora.

Les obres que segons aquest Pla eren considerades com a imprescindibles i urgents per a la concessió dels esmentats 4 m³/segon tenien l'any 1982 un pressupost de contractació de 4.712 milions de pessetes. Els projectes previstos coincidien amb el que assenyalava el «Marc per al Pla d'Aigües de Catalunya», redactat el mateix any 1981 per la Generalitat de Catalunya, en el sentit que les pèrdues d'aigua produïdes per filtracions

en canals i sèquies eren molt importants i que calia incidir en el revestiment de les conduccions.

En aquests moments, el MOPU ja ha executat les obres de revestiment del canal principal del marge dret de l'Ebre des de la fibla, a Xerta, fins a Amposta, com també les del canal de l'esquerra des de la fibla a Xerta, fins a l'entroncament amb la sèquia número 2 i, finalment, es troben en fase d'execució les obres del primer tram de la sèquia número 1 al marge esquerre.

Ara, en virtut del Decret de 27 de desembre de 1985 sobre el traspass de funcions i serveis de l'Administració central en matèria d'obres hidràuliques, la Generalitat ha assumit la potestat d'execució del Pla d'Infraestructura Hidràulica del delta de l'Ebre i, al mateix temps, l'autorització per a recaptar el cànon establert per la Llei de juliol de 1981 per a aplicar-lo a les obres d'aquest Pla que encara queden per fer. Per això, la Generalitat el dia 13 de juny de 1986 va convocar per a la contractació de les següents obres importants: «Projecte de revestiment del tram segon de la sèquia número 1 del delta esquerre de l'Ebre» per un pressupost de licitació de 825.006.498 pessetes i un termini d'execució de 48 mesos. Aquestes dues obres foren adjudicades el 29 de juliol; la primera ho fou per un import de 795.902.845 pessetes i amb el mateix termini d'execució establert al concurs, i la segona, per 1.886.590.804 pessetes i un termini d'execució de 30 mesos, 18 mesos menys que l'indicat al concurs. Aquestes obres són considerades com a auxiliars fonamentals per a l'aprofitament dels 4 metres cúbics per segon que l'esmentada Llei de juliol de 1981 autoritza.

El projecte de concessió

L'abril de 1985, la Comissió Gestora del Consorci d'Aigües per als Ajuntaments i Indústries de Tarragona va presentar a la Comissaria d'Aigües de l'Ebre el projecte de

concessió, però no pas per al cabal de 4 m³/segon que la Llei de juliol de 1981 autoritza, sinó per a un cabal màxim de 1.908 m³/segon distribuït en una quantia desigual segons els diferents períodes de l'any. Constituïts el juliol de 1981 els òrgans de govern propis del Consorci que substituïen la Comissió Gestora, hi va haver el replantejament del projecte de concessió presentat l'abril de l'any anterior i es va formular el novembre del mateix any una altra sol·licitud de concessió que anul·lava la primera i que pretenia els 4 m³/segon autoritzats legalment, malgrat que en una primera etapa n'hi hauria prou amb un màxim de 2 m³/segon. Aquest segon projecte de concessió fou sotmès a informació pública el propassat 21 de març amb la sol·licitud d'obtenir un volum de 42,8 hectòmetres cúbics anuals, que es derivaran en uns règims variables amb els cabals màxims següents:

- 1,004 m³/segon durant el primer trimestre.
- 1,523 m³/segon durant el segon trimestre.
- 1,982 m³/segon durant el tercer trimestre.
- 0,976 m³/segon durant el quart trimestre.

El Consorci ha demanat també, per a una segona fase d'explotació, que es constitueixi a favor seu i per un termini màxim de 35 anys, una reserva de 83,344 hm³/any que, amb el volum citat anteriorment, completa el cabal màxim continu de 4 m³/segon establert en aquella Llei.

Per prevenir les pèrdues que es podrien produir a les obres d'infraestructura necessàries per a verificar el tractament i transport de l'aigua, hi ha estat considerat un increment del 10% sobre les necessitats teòriques anteriors, que són les estrictament sol·licitades pels usuaris. Per això, la quantitat d'aigua sol·licitada dels canals de l'Ebre en la primera fase d'explotació és de 42,8 hm³/any per a l'abastament urbà i 18,6 hm³/any per a subministrament a indústries.

Quasi tots els aqüífers subterrànies s'han esgotat, l'aprofitament excessiu i la progressiva salinització de les aigües en són responsables. Per això, una part important de les terres del Camp de Tarragona pateix restriccions. L'agricultura és una de les activitats més perjudicades.

Les obres principals

Les iniciatives principals del projecte que cal desenvolupar compren diverses obres de fibla al final de la sèquia número 2 de la xarxa de reg del marge esquerre, una estació de bombeig i una conducció de 644 metres de longitud amb doble canonada de 1.100 mil·límetres de diàmetre, la qual acaba en una estació de tractament per a un cabal de fins a 2,5 m³/segon amb dipòsit de 15.000 metres cúbics de capacitat per a l'aigua tractada, que s'enllaçarà a les proximitats del barranc Cauvet.

A partir d'aquestes instal·lacions de captació i tractament, l'aigua vindrà mitjançant una canonada circular de diàmetre de 1.600 mil·límetres i longitud de 61,9 quilòmetres, fins a una obra terminal situada prop de l'encreuament de l'autopista València a Barcelona, amb la carretera Reus-Tarragona, de la qual sortirà una conducció secundària de 6,2 quilòmetres de longitud i un diàmetre variable entre 1.300 i 800 mil·límetres. D'aquesta última, es preveu que en surti un ramal anomenat litoral, de 24,2 quilòmetres, que es prolongarà fins a Calafell-Cunit, amb una longitud total de 10,2 quilòmetres.

El pressupost d'execució de les obres per contracta puja 10.278 milions de pessetes i el termini de construcció calculat és de 30 mesos. Pel que fa al finançament, la Generalitat de Catalunya sufragarà el 40% del cost que correspongui als Ajuntaments en obra principal i el 100% dels ramals de distribució a municipis. Les indústries satisfaran, a més, un cànon de 7 pessetes per m³ durant 10 anys.

J.M. ☐

Han començat les obres per al mini-trasvàs de l'Ebre. Construcció d'una galeria de pas, per sota de la carretera C-240 de Salou a Reus per a contenir la conducció principal de la portada d'aigües de l'Ebre a Tarragona.